

IASC

Inter-Agency Standing Committee
IASC Reference Group for Mental Health and
Psychosocial Support in Emergency Settings

Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації

**ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ
ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ НА МІСЦЯХ**

Міжвідомчий постійний комітет (МПК) було засновано у 1992 році в рамках ухвалення Генеральною Асамблеєю ООН Резолюції 46/182, спрямованої на зміцнення координування у сфері надання гуманітарної допомоги. Згідно з Резолюцією, МПК є основним механізмом зі сприяння міжвідомчому ухваленню рішень з метою реагування на надзвичайні ситуації чи стихійні лиха. МПК було створено очільниками широкого кола організацій, які належать до системи ООН, і гуманітарних організацій, що діють самостійно. Додаткова інформація знаходиться за посиланням: <http://www.humanitarianinfo.org/iasc>

© Фотографії на обкладинці:

Основна фотографія: дівчинка: Олександра Злуніцина/м. Дружківка/Благодійний фонд «Наснага»/Міжнародний медичний корпус в Україні/2016
Чоловік з дитиною: Олександра Злуніцина/м. Запоріжжя/ГО Центр соціально-психологічної допомоги «Ресурс»/Міжнародний медичний корпус в Україні/2016
Жінки: Олександра Злуніцина/м. Краматорськ/ГО «Студена»/Міжнародний медичний корпус в Україні/2016
Двоє дітей: Олександра Злуніцина/м. Краматорськ/ГО «Студена»/Міжнародний медичний корпус в Україні/2016

Рекомендоване посилання:

Міжвідомчий постійний комітет (МПК) (2008). Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка: Перелік контрольних показників для використання на місцях. Женева: МПК.

Робоча група Міжвідомчого постійного комітету з питань психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації висловлює свою подяку всім, хто сприяв розробленню цього документа.

Особливо хочемо відзначити організації-члени Робочої групи та їхніх працівників, які взяли участь у створенні цього Керівництва: Ініціатива боротьби проти голоду (ACF), Церква Швеції, Глобальна психосоціальна ініціатива (GPSI), Взаємодія (InterAction) (через такі організації: Американський червоний хрест (ARC), Християнський дитячий фонд (CCF), Міжнародна католицька комісія з міграції (ICMC), Міжнародний медичний корпус (IMC), Міжнародний комітет порятунку (IRC), Корпус милосердя, Порятунк дітей США (SC-USA)), Міжвідомча мережа з питань освіти в надзвичайних ситуаціях (INEE), Міжнародна рада добровільних установ (ICVA) (через такі організації: Міжнародна допомога в дії (Action Aid International), CARE Австрія, HealthNet-ТРО, Лікарі світу (MDM-Іспанія), Лікарі без кордонів, Голландія (MSF Голландія), Оксфам, Фонд освіти біженців (RET), Порятунк дітей, Великобританія (SC-UK)), Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця (IFRC), Міжнародна організація з міграції (IOM), Управління з координації гуманітарних питань (OCHA), Університет королеви Маргарити, Інститут міжнародної охорони здоров'я і розвитку (IIHD), Регіональна ініціатива з надання психосоціальної підтримки (REPSSI), Планета людей (TDH), Організація Об'єднаних Націй: Дитячий фонд (UNICEF), Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців (UNHCR), Фонд народонаселення ООН (UNFPA), Близькосхідне Агентство ООН для допомоги палестинським біженцям і організації робіт (UNRWA), Всесвітня продовольча програма (WFP), Всесвітня організація охорони здоров'я (WHO), World Vision International (WVI).

IASC

Inter-Agency Standing Committee
IASC Reference Group for Mental Health and
Psychosocial Support in Emergency Settings

Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації

ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ
ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ НА МІСЦЯХ

КИЇВ
Університетське видавництво
ПУЛЬСАРИ
2017

УДК 364.62:614.8](083.13)

КЗ6

Ваші коментарі або пропозиції щодо покращення цієї публікації просимо надсилати Референтній групі МПК з питань психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації за електронними адресами:

IASCmhpss@tdh.ch
IASCmhpss@unicef.org
IASCmhpss@who.int

Цей перелік є скороченою версією Керівництва МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації, яке доступне різними мовами і знаходиться на веб-сайті МПК: <http://www.humanitarianinfo.org/iasc/content/products>

Перекладено Міжнародним медичним корпусом в Україні за виданням: *IASC Guidelines on Mental Health and Psychosocial Support in Emergency Settings: Checklist for Field Use*

- © Міжвідомчий постійний комітет, 2008
- © Міжнародний медичний корпус, 2017
- © Міжнародний медичний корпус в Україні, 2017
- © Олександра Злуніцина, фотографії, 2017
- © Університетське видавництво ПУЛЬСАРИ, 2017

ISBN 978-617-615-075-6

Зміст

4 РОЗДІЛ 1

4 ВСТУП

- 4 Мета Керівництва
- 6 Основні принципи
- 10 Що слід робити і чого робити не слід

13 РОЗДІЛ 2

13 МАТРИЦЯ МІНІМАЛЬНОГО РЕАГУВАННЯ В РОЗПАЛІ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

16 РОЗДІЛ 3

16 ПЛАН ДІЙ: КОНТРОЛЬНІ ПОКАЗНИКИ МІНІМАЛЬНОГО РЕАГУВАННЯ

- 16 1 Координування
- 17 2 Оцінювання, моніторинг і оцінка
- 18 3 Захист та норми прав людини
- 20 4 Людські ресурси
- 23 5 Мобілізація громади і підтримка
- 26 6 Послуги з охорони здоров'я
- 29 7 Освіта
- 30 8 Поширення інформації
- 31 9 Продовольча безпека і харчування
- 32 10 Тимчасове житло і планування поселення
- 33 11 Водопостачання і санзабезпечення

Вступ

Однією із пріоритетних дій у надзвичайній ситуації є захист і покращення психічного здоров'я та психосоціального благополуччя людей. Значним недоліком залишається відсутність мультисекторної, міжвідомчої структури, яка забезпечувала б ефективне координування, визначала б дієві та потенційно шкідливі практики і роз'яснювала б, як різні підходи до психічного здоров'я та психосоціальної підтримки (ПЗПСП) доповнюють один одного. Це Керівництво відображає ідеї фахівців-практиків із різних географічних регіонів, дисциплін та секторів, а також консенсус серед спеціалістів щодо належної практики. Таким чином, основна ідея полягає в тому, що на ранньому етапі надзвичайної ситуації необхідна соціальна підтримка постраждалому населенню задля його захисту і збереження психічного здоров'я та психосоціального благополуччя. Окрім того, для конкретних випадків, Керівництво рекомендує певні психологічні і психіатричні інтервенції. В цьому документі комплексний термін «психічне здоров'я та психосоціальна підтримка» вживають для опису будь-якого типу місцевої чи зовнішньої підтримки, спрямованої на захист чи сприяння психосоціальному благополуччю та/або запобігання чи лікування психічних розладів.

МЕТА КЕРІВНИЦТВА

Головна мета цього Керівництва — забезпечити суб'єкти гуманітарної сфери і громади стратегією планувати, впроваджувати й координувати систему мінімального мультисекторного реагування задля захисту і покращення психічного здоров'я та психосоціального благополуччя населення в розпалі надзвичайної ситуації. Керівництво спрямоване на реалізацію мінімального реагування, що є абсолютно необхідним, першочерговим і невідкладним у разі надзвичайної ситуації. Мінімальне реагування — це першочергові обов'язкові заходи; це суттєві перші кроки, які закладають основу для комплексних подальших дій (у тому числі на стадії стабілізації та/або раннього відновлення).

Впровадження принципів цього Керівництва потребує всебічної співпраці між різними гуманітарними організаціями: не очікується, що окрема громада або організація матиме спроможність для реалізації всіх необхідних заходів системи мінімального реагування в розпал надзвичайної ситуації.

Це Керівництво не призначене лише для працівників сфери психічного здоров'я та психосоціальної допомоги. Безліч Планів дій пропонують величезне коло рішень для забезпечення соціальної підтримки в основних гуманітарних напрямках, таких як захист, загальна охорона здоров'я, освіта, водопостачання і санзабезпечення, продовольча безпека і харчування, тимчасове житло, управління таборами для біженців. Працівники сфери психічного здоров'я та психосоціальної підтримки нечасто задіяні у цих напрямках, але рекомендується використовувати Керівництво і для цих фахівців з метою активного просування ідей серед місцевого населення та серед інших спеціалістів. Це забезпечить належні заходи для роботи з факторами соціального ризику, які впливають на психічне здоров'я та психосоціальне благополуччя. Клінічні й спеціалізовані форми психологічної чи психіатричної підтримки, зазначені в Керівництві, можна застосовувати тільки під наглядом фахівців у сфері психічного здоров'я.

ЯК ВИКОРИСТОВУВАТИ ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ РОБОТИ НА МІСЦЯХ

Під час надзвичайної ситуації може не бути можливості прочитати Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в надзвичайних ситуаціях у повному обсязі. Таке обмеження спричинило розроблення цієї версії, яка може бути використана як контрольний перелік показників для планування програм та екстреного реагування. Ця скорочена версія не може охопити всі важливі рекомендації, викладені в основному Керівництві. Читачам пропонується використовувати цю версію для роботи на місцях, але лише за умови використання необхідних частин з повної версії Керівництва.

Спочатку буде корисно проаналізувати таблицю в Розділі 2, визначити найважливіші моменти і перейти безпосередньо до відповідних Планів дій, окреслених у Розділі 3. Для більш детальних рекомендацій щодо конкретного заходу необхідно звернутися до відповідного розділу повної версії Керівництва МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації:

<http://www.humanitarianinfo.org/iasc/content/products>

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ

1

Права людини і справедливість

Гуманітарні організації повинні захищати права всіх постраждалих, а також обстоювати осіб і групи, які знаходяться в зоні підвищеного ризику щодо порушення прав людини. Гуманітарні організації також мають відстоювати справедливість та недискримінацію.

2

Участь громади

Гуманітарні дії необхідно проводити з максимальним залученням місцевого постраждалого населення до заходів реагування. У більшості надзвичайних ситуацій значна кількість людей виявляє достатню психологічну пружність (резильєнтність), що дозволяє їм брати участь у впровадженні заходів з допомоги і відновлення.

3

Принцип «не нашкодь»

Робота над питаннями психічного здоров'я та психосоціальної підтримки потенційно може заподіяти шкоду, адже вона стосується дуже чутливих аспектів. Гуманітарні організації можуть зменшити ризик нанесення шкоди різними способами, наприклад:

- участю у роботі координаційних груп з метою перейняти досвід інших і зведення до мінімуму випадків дублювання або прогалин у системі реагування;
- розробкою інтервенції на основі належної інформації.
Дотриманням принципів належної оцінки, відкритості для контролю і зовнішнього аудиту;
- розвитком культурної чутливості і компетентності в сферах їхньої діяльності/роботи;
- сприянням розумінню і послідовному критичному обговоренню прав людини, співвідношенням сил між зовнішніми учасниками і постраждалими людьми та цінністю залучення громади.

4

Використання доступних ресурсів і спроможності

Всі постраждалі групи мають здатність або ресурси, які підтримують психічне здоров'я та психосоціальне благополуччя. Ключовим принципом, навіть на ранніх етапах надзвичайної ситуації, є зміцнення місцевого потенціалу, підтримка самодопомоги і зміцнення вже наявних ресурсів. Програми, що запропоновані й координовані ззовні, часто призводять до неадекватності у забезпеченні психічного здоров'я та психосоціальної підтримки й часто мають обмежену стійкість. Там, де це можливо, доцільно розвивати спроможність як на рівні урядових організацій, так і на рівні громадянського суспільства.

5

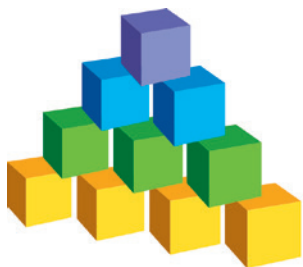
Інтегрування систем підтримки

Заходи і програми мають бути максимально інтегрованими. Переважання автономних послуг, наприклад, спрямованих виключно на роботу з постраждалими від зґвалтування чи тільки на роботу з людьми, які мають конкретний діагноз, породжує небезпеку створення надмірно фрагментованої системи охорони здоров'я.

6

Багаторівнева підтримка

Надзвичайні ситуації впливають на людей по-різному, тому існує потреба різних видів підтримки. Ключем до організації успішної системи роботи з проблемами, пов'язаними з психічним здоров'ям та психосоціальною підтримкою, є розробка багаторівневої системи додаткової підтримки, яка задовольняє потреби різних груп (Рисунок 1). Усі рівні піраміди є важливими, і в ідеалі повинні реалізовуватися узгоджено.

Рисунок 1.
Піраміда інтервенцій з психічного здоров'я та психосоціальної допомоги в умовах надзвичайної ситуації

Базові послуги і безпека

Благополуччя всіх людей має бути захищене завдяки встановленню та відновленню безпеки, забезпеченню належної системи управління і надання послуг, що стосуються задоволення основних фізичних потреб. Реагування на необхідність надання базових послуг і безпеки у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки може передбачати потребу відстоювання надання таких послуг відповідальними організаціями; документарні звіти щодо впливу цих послуг на психічне здоров'я та психосоціальне благополуччя і вплив на надання їх у безпечний спосіб, гідним чином, та з урахуванням соціально-культурних особливостей, які сприяють психічному здоров'ю та психосоціальному благополуччю.

II Підтримка громади і сім'ї

Другий рівень інтервенцій передбачає реагування у надзвичайній ситуації на потреби меншої кількості людей, які самі здатні підтримувати власне психічне здоров'я та психосоціальне благополуччя, маючи доступ до ключових видів підтримки в громаді й сім'ї. На цьому рівні корисне реагування передбачає пошук і возз'єднання сім'ї, підтримку в проведенні жалобних і поминальних церемоній, громадські обряди зцілення, поширення інформації щодо дієвих методів копіngu, програми підтримки виховання дітей, офіційні й неофіційні освітні заходи, інформація про можливості заробітку, а також відновлення соціальних зв'язків, наприклад, через жіночі організації та молодіжні клуби.

III Цільова неспеціалізована підтримка

Інтервенції третього рівня — це обов'язкова підтримка для ще меншої кількості осіб, яким додатково потрібні більш цільові, індивідуальні, сімейні і групові інтервенції, які можуть надавати підготовлені працівники за відповідного нагляду супервізора за їхньою діяльністю (але вони не обов'язково пройшли тривалу програму навчання з надання спеціалізованої допомоги). Наприклад, постраждалим особам внаслідок гендерно зумовленого насильства може бути потрібна як емоційна, так і матеріальна підтримка від соціальних працівників. До цього рівня також належить надання першої психологічної допомоги (ППД) та базових послуг у сфері психічного здоров'я працівниками первинної медико-санітарної допомоги.

IV Спеціалізовані послуги

Верхній рівень піраміди зображає додаткову підтримку, необхідну для невеликого відсотка людей, що нестерпно страждають, навіть незважаючи на вже згадані дії, спрямовані на їхню підтримку, і які можуть зазнати значних труднощів у щоденному базовому функціонуванні. Ця допомога повинна передбачати психологічну або психіатричну допомогу людям із тяжкими психічними розладами у випадку, коли їхні потреби перевищують обсяги основних/загальних послуг з охорони здоров'я.

ЩО СЛІД РОБИТИ І ЧОГО РОБИТИ НЕ СЛІД

Досвід роботи в багатьох надзвичайних ситуаціях свідчить, що деякі дії є слушні, в той час як інших зазвичай варто уникати. Далі згадані дії позначаються словами «Що слід робити» і «Чого робити не слід» відповідно.

Що слід робити

Створити одну загальну координаційну групу з питань психічного здоров'я та психосоціальної підтримки.

Підтримувати скоординовані заходи реагування, беручи участь у координаційних нарадах і сприяючи досягненню результатів, доповнюючи роботу інших.

Збирати та аналізувати інформацію, щоб з'ясувати, чи є потреба у заходах реагування і в яких саме.

Вибирати інструменти оцінки відповідно до місцевої специфіки.

Усвідомлювати, що надзвичайні ситуації впливають на людей по-різному. Особи зі стійкою психікою можуть краще впоратися з ситуацією, тоді як інші страждають сильніше і, ймовірно, потребуватимуть спеціалізованої допомоги.

Ставити запитання місцевою (-ими) мовою (-ами) спокійно і співчутливо, поважаючи право на конфіденційність.

Чого робити не слід

Створювати окремі групи ПЗПСП, що не підтримують зв'язку і не координують свої дії.

Працювати ізольовано, не зважаючи на те, як Ваша діяльність узгоджується з роботою інших.

Дублювати оцінювання чи аналізувати попередні дані некритично.

Застосовувати інструменти оцінки, неперевірені в місцевому постраждалому середовищі.

Вважати, що в надзвичайних ситуаціях усі люди зазнають травм, а також, що психічно стійким людям не потрібна допомога.

Проводити дублювання оцінки й ставити запитання, які можуть завдати болю, не забезпечуючи подальший контроль допомоги.

Брати до уваги гендерні відмінності.

Перевіряти рекомендації, наймаючи на роботу працівників і волонтерів, а також створити групу кваліфікованих кадрів з місцевого та/або постраждалого населення.

Після проведення тренінгів з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки забезпечити подальші супервізію та моніторинг, щоб переконатися, що інтервенції проведено правильно.

Сприяти створенню програм, за які відповідатиме, проводитиме і керуватиме громада.

Розбудовувати місцеву спроможність, просуваючи самодопомогу та зміцнюючи наявні ресурси у постраждалих групах населення.

Дізнатись про властиві місцевій культурі практики надання допомоги місцевому населенню і, якщо доцільно, застосовувати їх.

Якщо доцільно, використовувати методи немісцевої культури.

Сприяти зміцненню державної спроможності й інтегрувати заходи з психічного здоров'я для постраждалих під час надзвичайних ситуацій до загальної охорони здоров'я.

Вважати, що надзвичайні ситуації впливають на чоловіків і жінок (або на хлопців і дівчат) однаково, або що програми, призначені для чоловіків, будуть так само корисні і доступні для жінок.

Застосовувати методи наймання на роботу, які значно послаблюють наявні місцеві структури.

Проводити одноразові, непов'язані тренінги або короткотермінові курси без подальшого контролю в процесі підготовки осіб для надання складних психологічних інтервенцій.

Застосовувати модель благодійності, що трактує людей у суспільстві головним чином як отримувачів послуг.

Надавати підтримку, яка підриває або не враховує місцеву відповідальність і спроможність.

Вважати, що всі місцеві культурні норми є корисними, і все місцеве населення прихильно сприймає певні норми.

Вважати, що закордонні методи завжди кращі, і застосовувати їх у роботі з місцевим населенням, нехтуючи місцевими практиками підтримки та віруваннями.

Створювати паралельні служби з охорони психічного здоров'я для певних груп населення.

Забезпечити доступ до різних заходів підтримки, у тому числі до першої психологічної допомоги, людям із гострим дистресом внаслідок впливу сильного фактору стресу.

Проводити навчання і супервізії для працівників першої/загальної охорони здоров'я щодо норм і основ психосоціальної підтримки.

Застосовувати дженерики, які включені у перелік основних лікарських препаратів країни.

Встановити ефективні системи перенаправлення та підтримки тяжкопостраждалих.

З огляду на місцеві обставини, розробляти рішення стосовно догляду за людьми, яких можуть госпіталізувати до спеціалізованого лікувального закладу.

Залучати фахівців із питань комунікацій для сприяння двосторонньому спілкуванню як і з постраждалим населенням, так і з зовнішнім світом.

Використовувати такі джерела, як ЗМІ, для поширення достовірної інформації, яка зменшує рівень стресу і дозволяє людям отримувати доступ до гуманітарних організацій.

За доцільності, шукати шляхи для інтеграції психосоціальних аспектів в усі сектори гуманітарної допомоги.

На ранній стадії після конфлікту або стихійного лиха проводити одноразові психологічні інформаційні роз'яснення (дебріфінги) для населення як засіб інтервенції.

Надавати психотропні медичні препарати чи психологічну підтримку без навчання і супервізії.

Вводити нові, незапатентовані ліки на території, де такі препарати не набули широкого поширення.

Проводити скринінг людей із психічними розладами без наявності відповідних і доступних закладів з догляду за такими особами.

Госпіталізовувати людей у спеціальні установи (якщо тільки така установа на цей час не є беззаперечним виходом для надання базової допомоги та захисту).

Залучати фахівців з питань комунікацій тільки для підтримання зв'язку з зовнішнім світом.

Створювати або демонструвати в ЗМІ сенсаційні матеріали, що посилюють страждання людей або ставлять їх під загрозу.

Зосереджуватися лише на клінічній діяльності за відсутності мультисекторних заходів реагування.

Матриця мінімального реагування в розпалі надзвичайних ситуацій

НАПРЯМ	A ЗАГАЛЬНІ ФУНКЦІЇ
1 Координування	1.1 Забезпечити міжсекторне координування у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки (с. 16)
2 Оцінювання, моніторинг і оцінка	2.1 Проводити оцінювання питань з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки (с. 17) 2.2 Ініціювати впровадження систем моніторингу та оцінки з залученням громади (с. 17)
3 Захист та норми прав людини	3.1 Застосовувати основоположні принципи прав людини при наданні підтримки з психічного здоров'я та психосоціального благополуччя (с. 18) 3.2 Визначати, контролювати, попереджувати і реагувати на загрози захисту та невідповідність нормам через програми соціальної підтримки (с. 18) 3.3 Визначати, контролювати, попереджувати і реагувати на загрози захисту та зловживання шляхом механізму юридичного захисту (с. 19)
4 Людські ресурси	4.1 Визначати і наймати персонал та залучати волонтерів, які розуміють місцеву культуру (с. 20) 4.2 Впроваджувати кодекс поведінки та етичні норми для працівників (с. 21) 4.3 Організовувати професійну орієнтацію та навчання у сфері ПЗПСП для працівників, що надають допомогу (с. 22) 4.4 Попереджувати й управляти проблемами з психічним здоров'ям та психосоціальним благополуччям серед працівників і волонтерів (с. 24)

НАПРЯМ	В ОСНОВНІ НАПРЯМИ психічного здоров'я та психосоціальної підтримки
5 Мобілізація громади і підтримка	5.1 Сприяти умовам мобілізації громади, власній відповідальності й контролю щодо заходів реагування в усіх секторах (с. 23) 5.2 Сприяти заходам самопомогі та соціальної підтримки громади (с. 24) 5.3 Сприяти розвитку умов для культурних, духовних і релігійних практик зцілення у громаді (с. 27) 5.4 Сприяти підтримці дітей (0-8 років) і їхніх опікунів (с. 25)
6 Послуги з охорони здоров'я	6.1 Включати в загальну охорону здоров'я конкретні психологічні та соціальні фактори (с. 26) 6.2 Забезпечувати доступ до послуг з охорони здоров'я особам із тяжкими психічними розладами (с. 27) 6.3 Захищати і піклуватися про осіб із тяжкими психічними розладами й іншими психічними та неврологічними формами інвалідності, які перебувають у закладах (с. 27) 6.4 Дізнатись про місцеві, корінні й народні системи зцілення і, за доцільності, співпрацювати з ними (с. 28) 6.5 Мінімізувати шкоду від уживання алкоголю або інших психоактивних речовин (с. 29)
7 Освіта	7.1 Покращити доступ до безпечної та підтримуючої освіти (с. 29)
8 Поширення інформації	8.1 Забезпечити постраждале населення інформацією щодо надзвичайної ситуації, заходів з допомоги і їхніх законних прав (с. 30) 8.2 Надати доступ до інформації про дієві методи копінгу (с. 30)

НАПРЯМ	С СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ за секторальними напрямками
9 Продовольча безпека і харчування	9.1 Враховувати особливі соціальні та психологічні аспекти (безпечна допомога для всіх в умовах гідності, з урахуванням культурних звичаїв і побутових ролей) при забезпеченні харчовими продуктами і додатковим харчуванням (с. 31)
10 Тимчасове житло і планування поселення	10.1 Враховувати особливі соціальні аспекти (безпечну, гідну, належну в культурному та соціальному плані допомогу) під час планування місць поселення і надання тимчасового житла, координуючи свої дії з іншими організаціями (с. 32)
11 Водопостачання і санзабезпечення	11.1 Враховувати особливі соціальні аспекти (безпечний та культурно відповідний доступ для всіх з повагою до гідності) при забезпеченні водою та санітарними умовами (с. 33)

Повна версія Керівництва містить **25 Планів дій**, які пояснюють, як застосовувати вищезазначені заходи мінімального реагування (див. Розділ 3).

Плани дій: контрольні показники мінімального реагування

Кожен План дій, що поданий нижче, підсумовує контрольні показники мінімального реагування. Ці показники відповідають 25 Планам дій з повної версії Керівництва МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації, які надають більш детальну інформацію та інструкції.

1

КООРДИНУВАННЯ

1.1 Забезпечити міжсекторне координування у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки

- ▶ Ініціювати або впровадити міжсекторне координування з питань ПЗПСП (наприклад, створити координаційну групу з питань ПЗПСП).
- ▶ Координувати планування програмної діяльності та її впровадження, включаючи розробку стратегічного плану ПЗПСП.
- ▶ Адаптувати/розробити і розповсюджувати Керівництво та координувати дії з просування (адвокації) ПЗПСП.
- ▶ Координувати збір коштів і заходи з адвокації для залучення ресурсів.

Більш детальні рекомендації див. на с. 33–37
Керівництва МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації

2.1 Проводити оцінювання питань із психічного здоров'я та психосоціальної підтримки

- ▶ Переконатися, що оцінювання узгоджені.
- ▶ Збирати й аналізувати ключову інформацію щодо психічного здоров'я та психосоціальної підтримки.
- ▶ Проводити оцінювання етично, ретельно і з використанням відповідного підходу з залученням громади.
- ▶ Детально звіряти, поширювати і використовувати результати оцінювання всередині громади і гуманітарної організації, забезпечуючи дотримання конфіденційності і застосування принципу «не нашкодь», у тому числі з урахуванням загроз захисту.

Більш детальні рекомендації див. на с. 38–45 Керівництва МПК

2.2 Ініціювати впровадження систем моніторингу та оцінки з залученням громади

- ▶ Визначити перелік індикаторів для моніторингу згідно з визначеними завданнями і заходами.
- ▶ Застосовувати методи моніторингу та оцінки з належним етичним підходом та з залученням громади.
- ▶ Використовуйте матеріали моніторингу для осмислення, висновків і змін.

Більш детальні рекомендації див. на с. 46–49 у Керівництва МПК

3.1 Застосовувати основоположні принципи прав людини при наданні підтримки з психічного здоров'я та психосоціального благополуччя

- ▶ Просувати дотримання міжнародних норм прав людини в усіх формах психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в надзвичайних ситуаціях.
- ▶ Впроваджувати програми з ПЗПСП у спосіб, що сприяє і захищає права людини.
- ▶ Звертати увагу на права людини та їхній захист під час навчання всіх відповідних гуманітарних працівників та персоналу сфери захисту прав людини.
- ▶ Встановити (в межах контексту гуманітарних і раніше існуючих послуг) механізми моніторингу і звітності щодо зловживань і випадків експлуатації з боку гуманітарних організацій.
- ▶ Просувати і надавати конкретні рекомендації державам щодо приведення відповідного національного законодавства, політик, програм і практик у відповідність з міжнародними нормами та стандартами.

Більш детальні рекомендації див. на с. 50–55 Керівництва МПК

3.2 Визначати, контролювати, попереджувати і реагувати на загрози захисту та невідповідність нормам через програми соціальної підтримки

- ▶ Дізнатися у спеціалістів з захисту чи з їхніх професійних оцінювань з питань захисту, коли і як збирати інформацію щодо загроз захисту.
- ▶ Провести мультисекторне оцінювання з залученням громад щодо загроз захисту і спроможності.

- ▶ Відновити чи створити механізми соціального захисту за розбудови місцевої спроможності захисту, де необхідно.
- ▶ Реагувати на загрози захисту за рахунок дій, визначених громадою.
- ▶ Постійно відслідковувати загрози захисту в таких місцях, як школи і ринки, обмінюватися інформацією з відповідними установами та всіма відповідними зацікавленими сторонами.
- ▶ Запобігати загрозам захисту через поєднання реалізації програми і адвокації.

Більш детальні рекомендації див. на с. 56–63 Керівництва МПК

3.3 Визначати, контролювати, попереджувати і реагувати на загрози захисту та зловживання шляхом механізму юридичного захисту

- ▶ Визначити основні загрози захисту й стан системи діючих захисних механізмів, особливо для людей, що перебувають у зоні підвищеного ризику.
- ▶ Покращити поінформованість постраждалих щодо їхніх законних прав та здатність відстоювати ці права у безпечний спосіб, застосовуючи культурно відповідні методи комунікацій.
- ▶ Підтримувати механізми моніторингу, звітності і реагування на порушення правових норм.

Більш детальні рекомендації див. на с. 64–70 Керівництва МПК

- ▶ Сприяти дотриманню норм міжнародного права, а також національних і звичаєвих законів, що відповідають міжнародним стандартам.
- ▶ Надати правовий захист у спосіб, що сприяє психосоціальному благополуччю, гідності та повазі.
- ▶ Забезпечити психосоціальну підтримку та правовий захист у комплементарній манері.

4 ЛЮДСЬКІ РЕСУРСИ

4.1 Визначати і наймати персонал та залучати волонтерів, які розуміють місцеву культуру

- ▶ Призначити компетентний персонал, який відповідатиме за прийняття на роботу.
- ▶ Застосовувати принципи приймання на роботу та відбору.
- ▶ Збалансовувати кількість чоловіків і жінок у процесі приймання на роботу і включати представників основних культурних та етнічних груп.
- ▶ Встановити терміни та умови волонтерської роботи.
- ▶ Перевіряти рекомендації та кваліфікації, наймаючи місцевих та міжнародних працівників, у тому числі тимчасових консультантів, перекладачів, інтернів та волонтерів.
- ▶ Прагнути наймати працівників, у яких є знання і розуміння місцевої культури та відповідних способів поведінки.
- ▶ Ретельно оцінювати пропозиції допомоги від окремих іноземних фахівців (які не є членами організацій) у сфері психічного здоров'я.

Більш детальні
рекомендації
див. на с. **71–75**
Керівництва МПК

4.2 Впроваджувати кодекс поведінки та етичні норми для працівників

- ▶ Створити в кожній організації кодекс поведінки, який втілює широке визнання поведінки для працівників гуманітарної сфери.
- ▶ Інформувати і регулярно нагадувати всім працівникам гуманітарної сфери, діючим і щойно найнятим, про погоджені мінімальні стандарти та вимоги поведінки, засновані на чіткому кодексі поведінки та етичних принципах.
- ▶ Створити узгоджений міжвідомчий механізм (наприклад, мережу контактних центрів, запропоновану Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй), спрямований на зміцнення послідовності, координування і використання кращих практик щодо впровадження кодексу поведінки і етичних норм.
- ▶ Створити доступні, безпечні, конфіденційні та надійні механізми подання скарг. Повідомити громадам про стандарти й етичні керівництва, а також про те, як і кому вони можуть конфіденційно повідомити про проблему/занепокоєння.
- ▶ Впевнитися, що всі працівники розуміють, що вони мають повідомляти про всі проблеми, щойно вони виникають.
- ▶ Використовувати протоколи розслідування, які відповідають узгодженим стандартам, таким як Типові скарги та процедура стосовно розслідування МПК.
- ▶ Вживати відповідні дисциплінарні заходи щодо персоналу в разі підтвердженень порушень норм поведінки або етичних рекомендацій (керівництв).
- ▶ Створити узгоджене реагування у випадках, коли заявлена поведінка є кримінальним правопорушенням у країні, що приймає, або в рідній країні підозрюваного порушника.
- ▶ Зберігати письмові записи про працівників, яких спіймали на порушенні кодексу поведінки, щоб збільшити ефективність подальших перевірок перенаправлення/приймання на роботу.

Більш детальні
рекомендації
див. на с. 76–80
Керівництва МПК

4.3 Організувати професійну орієнтацію та навчання у сфері ПЗПСП для працівників, що надають допомогу

- ▶ Підготувати стратегічний, комплексний, актуальний і реалістичний план навчання.
- ▶ Обрати компетентних, умотивованих тренерів.
- ▶ Використовувати методики навчання, які сприяють нагальному та практичному застосуванню знань.
- ▶ За допомогою коротких орієнтаційних семінарів чи навчальних семінарів підлаштовувати відповідні навчальні методики до потреб тих, хто навчається.
- ▶ Підготувати змістове наповнення орієнтації та навчального семінару, яке безпосередньо стосується результату, очікуваного від реагування.
- ▶ Розглянути можливість програм «тренінг для тренерів» (ТдТ) для підготовки тренерів перед проведенням навчання.
- ▶ Для кожного тренінгу запровадити систему подальшого контролю з метою моніторингу, підтримки, зворотного зв'язку і супервізії всіх учасників відповідно до ситуації.
- ▶ Документувати й оцінювати орієнтації і тренінги для визначення набутого досвіду з метою обміну з партнерами і покращення майбутніх реагувань.

Більш детальні рекомендації див. на с. 81–86 Керівництва МПК

4.4 Попереджувати й управляти проблемами з психічним здоров'ям та психосоціальним благополуччям серед працівників і волонтерів

- ▶ Забезпечити наявність чіткого плану для захисту й сприяння благополуччю персоналу в конкретній надзвичайній ситуації.

- ▶ Підготувати персонал до їхніх обов'язків із урахуванням контексту надзвичайної ситуації.
- ▶ Сприяти здоровому робочому середовищу.
- ▶ Реагувати на потенційні стреси, пов'язані з роботою.
- ▶ Забезпечити доступ до послуг із психічного здоров'я та психосоціальної підтримки для персоналу.
- ▶ Надати підтримку працівникам, які зазнали або стали свідками екстремальних подій (критичних інцидентів, потенційно травматичних подій).
- ▶ Зробити підтримку доступною після місії/найму на роботу.

Більш детальні
рекомендації
див. на с. 87–92
Керівництва МПК

5

5.1 Сприяти умовам мобілізації громади, власній відповідальності й контролю щодо заходів реагування в усіх секторах

- ▶ Координувати зусилля різних зацікавлених сторін для мобілізації громади.
- ▶ Оцінити політичне, соціальне і безпечне середовище якомога скоріше.

Більш детальні
рекомендації
див. на с. 93–99
Керівництва МПК

- ▶ Спілкуватися з різними носіями інформації, а також офіційними й неофіційними групами, розуміти, як організоване місцеве населення і як різні організації можуть брати участь у заходах з допомоги.
- ▶ Сприяти залученню маргіналізованих людей.
- ▶ Якомога скоріше облаштувати безпечний і достатній простір для проведення обговорень і поширення інформації.
- ▶ Сприяти процесам мобілізації громади.

5.2 Сприяти заходам із самопомоги та соціальної підтримки громади

- ▶ Визначити людські ресурси у місцевій громаді.
- ▶ Сприяти процесу визначення громадою пріоритетних дій завдяки механізму оцінки за участі громад та інших методів залучення.
- ▶ Підтримувати громадські ініціативи, активно заохочуючи ті, які сприяють підтримці на рівні сім'ї та громади для всіх членів постраждалої громади, у тому числі для осіб групи підвищеного ризику.

Більш детальні
рекомендації
див. на с. 100–105
Керівництва МПК

- ▶ Заохочувати й підтримувати додаткові заходи, що сприяють підтримці сімей та громад і охоплюють усіх членів постраждалої громади, а особливо осіб із групи підвищеного ризику.
- ▶ Проводити, коли це доречно, короткі навчання за участі громади з подальшою підтримкою.
- ▶ За необхідності, відстоювати інтереси маргіналізованих людей та осіб із групи ризику всередині громади чи за її межами.

5.3 Сприяти розвитку умов для культурних, духовних і релігійних практик зцілення у громаді

- ▶ Звернутися до місцевих релігійних та духовних лідерів, а також до інших культурних наставників, щоб дізнатися про їхні погляди на ступінь шкоди, заподіяної людям, і на те, які практики можуть підтримати постраждале населення.
- ▶ Дотримуватися етичної чутливості.
- ▶ Ознайомитися з наявними в громаді культурними, релігійними і духовними видами підтримки та механізмами копіngu.
- ▶ Поширювати зібрану інформацію серед гуманітарних діячів на секторних та координаційних зустрічах.
- ▶ Сприяти умовам для належних практик зцілення.

Більш детальні
рекомендації
див. на с. 106–109
Керівництва МПК

5.4 Запобігати розлученню з членами сім'ї і сприяти підтримці маленьких дітей (0-8 років) та їхніх опікунів

- ▶ Не розлучати дітей з їхніми матерями, батьками, сім'ями чи іншими опікунами: запобігати розлученню, возз'єднувати дітей з батьками, і, лише за необхідності, забезпечувати альтернативні варіанти догляду за дітьми.

Більш детальні
рекомендації
див. на с. 110–115
Керівництва МПК

- ▶ Заохочувати продовження грудного годування.
- ▶ Організовувати ігри, відповідні віку та культурі, вихованню дітей, надавати соціальну підтримку, яка дала б дітям відчуття повсякденності і можливість зайняття звичними справами.
- ▶ Турбуватися про опікунів, організовуючи зустрічі, на яких вони можуть обговорити минулі, теперішні та майбутні події; поділитися методами вирішення проблем і підтримати один одного з метою ефективного піклування про дітей.

6

ПОСЛУГИ З ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

6.1 Включити в загальну охорону здоров'я конкретні психологічні та соціальні аспекти

- ▶ Включити в сферу надання послуг з охорони здоров'я певні соціальні аспекти.
- ▶ Надавати свідоцтва про народження і смерть (за потреби).
- ▶ Сприяти перенаправленню до ключових ресурсів за межами системи охорони здоров'я.
- ▶ Інформувати працівників сфери загального здоров'я та персонал з психічного здоров'я щодо психологічного компоненту невідкладної медичної допомоги, включаючи першу психологічну допомогу.
- ▶ Зробити психологічну підтримку доступною для людей, які пережили надзвичайно тяжкі стрес-фактори (також відомі як травматичні стрес-фактори).
- ▶ Зібрати інформацію щодо психічного здоров'я у центрах первинної медико-санітарної допомоги.

Більш детальні
рекомендації
див. на с. 116–122
Керівництва МПК

6.2 Забезпечувати доступ до послуг з охорони здоров'я особам із тяжкими психічними розладами

- ▶ Оцінити наявні послуги і визначити осіб, що потребують допомоги. Налагодити зв'язки з народними цілителями і сприяти використанню підтримуючих народних методів зцілення, де доцільно.
- ▶ Забезпечити необхідну кількість психотропних ліків.
- ▶ Ініціювати проведення короткого тренінгу з елементом супервізії для працівників ПМСД, що працюють за умов надзвичайної ситуації.
- ▶ Забезпечити надання доступних послуг, про які поширюється інформація.
- ▶ Уникати створення паралельних служб із психічного здоров'я, які займаються конкретними діагнозами (наприклад, ПТСР) чи особливими групами (наприклад, вдовами).
- ▶ Проводити біологічні, психологічні і соціальні інтервенції для зняття симптомів, забезпечення захисту та відновлення функціонування.
- ▶ Навчати і надавати підтримку особам, які здійснюють догляд.
- ▶ Співпрацювати зі структурами місцевої громади і групами з надання захисту особам з інвалідністю через тяжкі психічні розлади.
- ▶ Працюючи з переміщеними особами, планувати їхнє повернення додому (за доречності).
- ▶ Співпрацювати з наявними закладами охорони здоров'я і органами влади з метою сприяння сталому догляду.

Більш детальні
рекомендації
див. на с. 123–131
Керівництва МПК

6.3 Захищати і піклуватися про осіб з тяжкими психічними розладами й іншими психічними та неврологічними формами інвалідності, що перебувають у закладах

- ▶ Забезпечити щонайменше одну організацію, що працює у сфері охорони здоров'я, яка на цей час візьме на себе відповідальність за турботу і захист людей у таких закладах.

Більш детальні
рекомендації
див. на **с. 132–135**
Керівництва МПК

- ▶ Якщо персонал покинув психіатричні заклади, провести мобілізацію людських ресурсів з громади і системи охорони здоров'я для забезпечення догляду за особами з тяжкими психічними розладами, які залишилися на самоті.
- ▶ Захищати життя і гідність людей, що перебувають у психіатричних закладах.
- ▶ Забезпечити послуги базової медицини і психіатричної допомоги під час надзвичайної ситуації.

6.4 Дізнатися про місцеві, корінні й народні системи зцілення і, за доцільності, співпрацювати з ними

- ▶ Оцінити і скласти схему надання догляду.
- ▶ Дізнатися про національну політику щодо народних цілителів.
- ▶ Налагодити порозуміння з виявленими цілителями.
- ▶ Заохочувати участь місцевих цілителів в обміні інформацією та проведенні тренінгів. За можливості, організувати спільне надання послуг.

Більш детальні
рекомендації
див. на **с. 136–141**
Керівництва МПК

6.5 Мінімізувати шкоду від уживання алкоголю або інших психоактивних речовин

- ▶ Провести швидке оцінювання.
- ▶ Обмежити вживання шкідливих алкогольних напоїв та інших психоактивних речовин, запобігати залежності.
- ▶ Сприяти в громадах інтервенціям щодо зменшення шкоди.
- ▶ Управляти абстиненцією та іншими гострими синдромами.

Більш детальні рекомендації див. на с. 142–147 Керівництва МПК

7 ОСВІТА

7.1 Покращити доступ до безпечної та підтримуючої освіти

- ▶ Сприяти безпечному середовищу для навчання.
- ▶ Зробити формальну й неформальну освіту більш сприятливою та відповідною.
- ▶ Забезпечити стійкий доступ до якісної освіти для всіх.
- ▶ Підготувати та заохочувати освітян підтримувати психосоціальне благополуччя учнів.
- ▶ Зміцнити спроможність системи освіти підтримувати учнів, що переживають психосоціальні та психічні труднощі.

Більш детальні рекомендації див. на с. 148–156 Керівництва МПК

Перед практичним впровадженням прочитайте відповідний текст у повній версії Керівництва МПК з психічного здоров'я та психосоціального підтримки в умовах надзвичайної ситуації

8

ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ

8.1 Забезпечити постраждале населення інформацією щодо надзвичайної ситуації, заходів з допомоги і їхніх законних прав

- ▶ Сприяти формуванню інформаційної та комунікаційної команди.
- ▶ Регулярно оцінювати ситуацію і визначати ключові інформаційні прогалини і ключову інформацію для поширення.
- ▶ Розробити план комунікації та кампанії.
- ▶ Створити канали доступу і поширення достовірної інформації серед постраждалого населення.
- ▶ Забезпечити координування між персоналом у сфері комунікацій, що працює у різних організаціях.

Більш детальні
рекомендації
див. на с. 157–162
Керівництва МПК

8.2 Надати доступ до інформації про дієві методи копію

- ▶ Визначити, яка інформація про дієві методи копію вже відома постраждалому від надзвичайної ситуації населенню.
- ▶ Якщо інформації про дієві методи копію немає, варто розробити інформацію щодо позитивних культурно відповідних методів копію для постраждалого населення.
- ▶ За необхідності, адаптувати інформацію так, щоб вона відповідала потребам підгруп населення.
- ▶ Розробити і запровадити стратегію ефективного поширення інформації.

Більш детальні
рекомендації
див. на с. 163–167
Керівництва МПК

9

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА І ХАРЧУВАННЯ

9.1 Враховувати особливі соціальні та психологічні аспекти (безпечна допомога для всіх в умовах гідності, з урахуванням культурних звичаїв і побутових ролей) при забезпеченні харчовими продуктами і додатковим харчуванням

- ▶ Оцінити психосоціальні фактори, що стосуються продовольчої безпеки, харчової і продовольчої допомоги.
- ▶ Максимально розширити участь місцевого населення у плануванні, розповсюдженні й контролі продовольчої допомоги.
- ▶ Під час надання продовольчої допомоги приділяти увагу безпеці й захисту.
- ▶ Здійснювати надання продовольчої допомоги належним чином, тобто таким, який дотримується культурних особливостей і захищає ідентичність, мораль і гідність основних зацікавлених сторін.

Більш детальні
рекомендації
див. на с. 166–173
Керівництва МПК

Перед практичним впровадженням прочитайте відповідний текст у повній версії Керівництва МПК з питань психосоціального підтримки в умовах невідомої ситуації

- ▶ Співпрацювати із закладами охорони здоров'я та іншими структурами підтримки з метою перенаправлення реципієнтів, які потребують особливої уваги (наприклад, недорозвинені, недогодовані діти; люди з психічними розладами).
- ▶ Сприяти обговоренню в громаді довготермінових планів продовольчої безпеки.

10

ТИМЧАСОВЕ ЖИТЛО І ПЛАНУВАННЯ ПОСЕЛЕННЯ

10.1 Враховувати особливі соціальні аспекти (безпечну, гідну, належну в культурному та соціальному плані допомогу) під час планування місць поселення і надання тимчасового житла, координуючи свої дії з іншими організаціями

- ▶ Практикувати підхід із залученням жінок і людей з груп ризику до процесів оцінювання, планування і впровадження.
- ▶ Обрати місця для поселення так, щоб забезпечити безпеку і мінімізувати конфлікт із постійними жителями.
- ▶ Включити в планування і створення місць поселення безпечні місця для зібрання громад з метою проведення культурних, релігійних і соціальних заходів, а також поширення інформації.
- ▶ Розробити та використовувати дієві системи документування та реєстрації.
- ▶ Надавати житло і розподіляти землі без дискримінації.
- ▶ Забезпечувати максимальну приватність, свободу пересування та соціальну підтримку.

Більш детальні
рекомендації
див. на с. 174–178
Керівництва МПК

- Під час організації житла і місць поселення дотримуватися балансу між гнучкістю і захистом.
- Уникати створення звички залежності серед внутрішньо переміщених осіб та просувати тривалі рішення.

11

ВОДОПОСТАЧАННЯ І САНЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

11.1 Враховувати особливі соціальні аспекти (безпечний та культурно відповідний доступ для всіх з повагою до гідності) при забезпеченні водою і санітарними умовами

- Під час оцінювання водопостачання і санзабезпечення, а також сприяння дотриманню гігієни, враховувати соціальні та культурні аспекти.
- Забезпечити жінкам та іншим особам, що перебувають у групі ризику, можливість участі в оцінюванні, плануванні та виконанні робіт.
- Сприяти безпеці і захисту в усіх заходах з водопостачання та санзабезпечення; переконатися, що всі туалети та зони для гігієнічних процедур замикаються і добре освітлені.
- Запобігати та забезпечити ефективне управління конфліктами через воду серед постраждалих сімей, переміщених осіб і місцевих жителів.
- Сприяти особистій гігієні і гігієні в громаді.
- Сприяти моніторингу (контролю) громадою і отриманню зворотного зв'язку щодо умов водопостачання та санзабезпечення.

Більш детальні
рекомендації
див. на с. 179–182
Керівництва МПК

Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації

МІНІМАЛЬНЕ РЕАГУВАННЯ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ

НАПРЯМ	A ЗАГАЛЬНІ ФУНКЦІЇ
1 Координування	1.1 Забезпечити міжсекторне координування у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки
2 Оцінювання, моніторинг і оцінка	2.1 Проводити оцінювання питань з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки 2.2 Ініціювати впровадження систем моніторингу та оцінки з залученням громади
3 Захист та норми прав людини	3.1 Застосовувати основоположні принципи прав людини при наданні підтримки з психічного здоров'я та психосоціального благополуччя 3.2 Визначати, контролювати, попереджувати і реагувати на загрози захисту та невідповідність нормам через програми соціальної підтримки 3.3 Визначати, контролювати, попереджувати і реагувати на загрози захисту та зловживання шляхом механізму юридичного захисту
4 Людські ресурси	4.1 Визначати і наймати персонал та залучати волонтерів, які розуміють місцеву культуру 4.2 Впроваджувати кодекс поведінки та етичні норми для працівників 4.3 Організовувати професійну орієнтацію та навчання у сфері ПЗППС для працівників, що надають допомогу 4.4 Попереджувати й управляти проблемами з психічним здоров'ям та психосоціальним благополуччям серед працівників і волонтерів

НАПРЯМ	В ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ТА ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ
5 Мобілізація і підтримка громади	5.1 Сприяти умовам мобілізації громади, власній відповідальності й контролю щодо заходів реагування в усіх секторах 5.2 Сприяти заходам самодопомоги та соціальної підтримки громади 5.3 Сприяти розвитку умов для культурних, духовних і релігійних практик зцілення у громаді 5.4 Сприяти підтримці дітей (0-8 років) і їхніх опікунів
6 Послуги з охорони здоров'я	6.1 Включати в загальну охорону здоров'я конкретні психологічні та соціальні фактори 6.2 Забезпечувати доступ до послуг з охорони здоров'я особам із тяжкими психічними розладами 6.3 Захищати і піклуватися про осіб із тяжкими психічними розладами й іншими психічними та неврологічними формами інвалідності, які перебувають у закладах 6.4 Дізнатись про місцеві, корінні й народні системи зцілення і, за доцільності, співпрацювати з ними 6.5 Мінімізувати шкоду від уживання алкоголю і інших психоактивних речовин
7 Освіта	7.1 Покращити доступ до безпечної та підтримуючої освіти
8 Поширення інформації	8.1 Забезпечити постраждале населення інформацією щодо надзвичайної ситуації, заходів з допомоги і їхніх законних прав 8.2 Надати доступ до інформації про дієві методи копінгу
НАПРЯМ	С СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ЗА СЕКТОРАЛЬНИМИ НАПРЯМАМИ
9 Продовольча безпека і харчування	9.1 Враховувати особливі соціальні та психологічні аспекти (безпечна допомога для всіх в умовах гідності з урахуванням культурних звичаїв і побутових ролей) при забезпеченні харчовими продуктами і додатковим харчуванням
10 Тимчасове житло і планування поселення	10.1 Враховувати особливі соціальні аспекти (безпечну, гідну, належну в культурному та соціальному плані допомогу) під час планування місць поселення і надання тимчасового житла, координуючи свої дії з іншими організаціями
11 Водопостачання і санзабезпечення	11.1 Враховувати особливі соціальні аспекти (безпечний та культурно відповідний доступ для всіх з повагою до гідності) при забезпеченні водою та санітарними умовами

Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації відображає ідеї численних організацій та фахівців-практиків по всьому світу і надає цінну інформацію організаціям та особам як реагувати під час надзвичайних ситуацій гуманітарного характеру належним чином.

Конкретні **ПЛАНИ ДІЙ** пропонують корисні рекомендації з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, охоплюючи такі сфери:

Координування
Оцінювання, моніторинг і оцінка
Захист та норми прав людини
Людські ресурси
Мобілізація громади і підтримка
Послуги з охорони здоров'я
Освіта
Поширення інформації
Продовольча безпека і харчування
Тимчасове житло і планування поселення
Водопостачання і санзабезпечення

Під час надзвичайної ситуації може не бути можливості прочитати Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в надзвичайних ситуаціях у повному обсязі. Таке обмеження спричинило розроблення цієї версії, яка може бути використана як контрольний перелік показників для планування програм та екстреного реагування.

Ця скорочена версія не може охопити всі важливі рекомендації, викладені в основному Керівництві. Читачам пропонується використовувати цю версію для роботи на місцях, але лише за умови використання необхідних частин з повної версії Керівництва.

Опубліковане Міжвідомчим постійним комітетом (МПК), Керівництво пропонує суб'єктам гуманітарної сфери важливі міжвідомчі, міжсекторні рекомендації та інструменти для ефективного реагування в розпалі надзвичайної ситуації.

Офіційне видання

**Керівництво МПК з психічного здоров'я
та психосоціальної підтримки
в умовах надзвичайної ситуації**

Перелік контрольних показників для використання на місцях
(пер. з англ.)

Підписано до друку 30.05.2016. Формат 60х90 1/16.
Гарнітура «Times». Папір офсетний № 1. Друк офсетний
Ум. друк. арк. 2,25. Обл.-вид. арк. 1,79
Наклад 1000 пр. Зам. № 17-16

Університетське видавництво ПУЛЬСАРИ
04070, Київ, вул. Спаська, 9/2, оф. 29
Тел./факс (044) 425-12-75
mail@pulsary.com.ua pulsary.com.ua

Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції, серія ДК № 4436 від 08.11.2012

ПАТ «Віпол» ДК № 4404
03151, м. Київ, вул. Волинська, 60. Зам. № 17-308

**Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної
К36 підтримки в умовах надзвичайної ситуації : перелік контрольних
показників для використання на місцях. — Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ,
2017. — 36 с. : іл.**

ISBN 978-617-615-075-6

Цей перелік є скороченою версією Керівництва МПК з психічного
здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної
ситуації, яке доступне різними мовами і знаходиться на веб-сайті МПК:
<http://www.humanitarianinfo.org/iasc/content/products>.

УДК 364.62:614.8](083.13)

ISBN 978-617-615-075-6

IASC

Inter-Agency Standing Committee
IASC Reference Group for Mental Health and
Psychosocial Support in Emergency Settings

Керівництво МПК
з психічного здоров'я
та психосоціальної
підтримки в умовах
надзвичайної ситуації

**ПЕРЕЛІК
КОНТРОЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ**
ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ
НА МІСЦЯХ

Координування
Оцінювання, моніторинг і оцінка
Захист та норми прав людини
Людські ресурси
Мобілізація громади і підтримка
Послуги з охорони здоров'я
Освіта
Поширення інформації
Продовольча безпека та харчування
Тимчасове житло та планування поселення
Водопостачання та санзабезпечення